

ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ

«Τοῦτο δὲ καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν» (Β' Κορινθ. ιγ', 9)

Ἱ. Εἰκὼν Παναγίας ἀπὸ τὸ Τέμπλον τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίας Ἄννης Καπέλλης πόλεως Χίου.

Τεύχος 23ον ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2015

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ
ΛΙΜΝΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΕΩΣ
ΧΙΟΣ

Ἱ. Ναός Ἀγ. Πέτρου Bronx Ἀμερικῆς, ἀνεγερθεὶς
δαπάναις τοῦ Χιώτη ὁμογενοῦς Στυλιανοῦ Ζερβούδη.

Ἱερὸς Ναός Μεταμορφώσεως Σωτῆρος Χριστοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου.

«Ἴδου γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριούσί με πᾶσαι αἱ γενεαί» *

Τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Ἀργολίδος κυροῦ Ἰακώβου Παχῆ.

...Τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν μοῦ ἀνέθεσε ὁ Μακαριώτατος νὰ ἀπευθύνω λίγες σκέψεις στὴν ἀγάπην σας, στὴν σκέψιν μου ἦλθε μία σύντομη προσευχὴ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ὁ ὁποῖος, ὅταν ἐπεχείρησε νὰ ὑμνήσῃ τὴν Θεοτόκον, ἔγραψε: «Δέσποτα πολυέλεε, ἐσύ ποὺ ἀνοίγεις τὸν νοῦν τῶν ἀπλῶν καὶ ἀγραμμάτων ἀλιέων, ἐσύ ποὺ κάνεις σοφοὺς τοὺς ἀπλοὺς καὶ ἀσόφους κατὰ κόσμον ἀνθρώπους, ἐσύ ποὺ ἐνδυναμώνεις τὸν ἀνθρώπινον νοῦν, δός - λέει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός - καὶ εἰς ἐμὲ τὸν ταπεινὸν τὴν δύναμιν καὶ τὸν λόγον, Λόγε, γιὰ νὰ ὑμνήσω τὴν Παναγίαν Μητέρα σου». Καὶ ἐὰν ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός ἀπευθύνεται τοιοῦτοτρόπως πρὸς τὸν Λόγον τὸν Σαρκωμένον καὶ Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν, τὸν Υἱὸν τῆς Αἰπαρθένου, πῶς νὰ τολμήσω ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος νὰ ὑμνήσω καὶ νὰ εὕρω λέξεις κατ' αὐτὴν τὴν πανίερον πανήγυριν, στὴν ὁποίαν ἦλθομεν σήμερα ὅλοι νὰ πανηγυρίσωμεν;

... «Ὠραία ἦτο ἡ σκηνὴ, ἀνεπανάληπτα τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἐξελίσσοντο μέσα εἰς τὸν παράδεισον τῆς τρυφῆς, ὅταν οἱ πρωτόπλαστοι περιβεβλημένοι τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν φωτεινὴν καὶ ἄκτιστον ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μὲ τὴν ὁποίαν ἦσαν ἐνδεδυμένοι ἡ ζωὴ των περνοῦσε ἰδανικὰ καὶ μακάρια. Κατὰ τὴν στιγμὴν ὅμως, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ πρώτη μητέρα τῆς ὀργανικῆς μας ζωῆς θέλησε νὰ παρακούσῃ καὶ νὰ παραβῇ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τότε συνοδοιπόρος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὑπῆρξε ὁ διττός θάνατος, ὁ θάνατος τῆς ψυχῆς καὶ ὁ θάνατος τοῦ σώματος».

Ἀλλὰ ἡ ἀνάμνησις τῶν ὠραίων ἐκείνων καταστάσεων καὶ τῶν γεγονότων, τῶν θεοφανειῶν, ποὺ εἶχε ἀξιωθεῖ ὁ πρῶτος

* Απομαγνητοφωνημένη ὁμιλία τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Ἀργολίδος κυροῦ Ἰακώβου Παχῆ, Γεθσημανῆ, Αὐγουστος 1999 (Διασκευή).

άνθρωπος μέσα εις τὸν παράδεισον τῆς τρυφῆς, ἔρχονται βαθειὰ νὰ διαταράξουν τὴν συνείδησίν τους καὶ ἔτσι μὲ τὴν δύναμή τους δὲν ἐπέτυχαν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀπελάμβαναν μέσα εις τὸν παράδεισον.

Ἀλλὰ εὐσπλαχνος, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος ὁ Θεός. Ὁ Πατὴρ στέλνει τὸν Λόγον εις τὴν γῆν καὶ θὰ ἐξαρτηθεῖ ἡ λύτρωσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸ ἓνα ΝΑΙ ἢ τὸ ἓνα ΟΧΙ, λέει ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, τῆς δευτέρας πλέον γυναικός, τῆς Παρθένου Μαρίας. Γι' αὐτὸ καὶ προσφωνεῖ καὶ φωνάζει: «Μαρία, νὰ ὑποκύψεις στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, νὰ μὴν σοῦ φανεῖ παράξενο ὅτι θὰ γίνεις μητέρα ἄνευ ἀνδρός· μὴν μοιάσεις μὲ τὴν πρώτην ὀργανικὴν μητέρα, μὴν ἀρνηθεῖς νὰ ὑποκύψεις ἄνευ ὄρων εις τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἡ πρώτη παρήκουσε καὶ ἐγεύθημεν τὸν θάνατον, ἐσὺ ἂν ὑπακούσεις, ἐν ἐλευθερίᾳ τῆς συνειδήσεώς σου, θὰ γίνεις ἡ Μητέρα τῆς Ζωῆς. Θὰ κυφορήσεις μέσα στὰ σπλάχνα σου τὸν Λόγον».

«Μαρία», φωνάζει ὁ Αὐγουστῖνος, «πρόσεχε νὰ μὴν διασαλευθοῦν οἱ σχέσεις πάλι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, νὰ πεῖς τὸ ΝΑΙ». Καὶ ἡ Πάναγνος Κόρη, ἡ ὁποία ἀνετράφη μέσα εις τὸν ναὸν ἀκούγοντας τοὺς ψαλμοὺς τοῦ Δαβὶδ καὶ τίς προφητεῖες τῶν Προφητῶν, βεβαίως γιὰ μιὰ στιγμή στέκεται καὶ λέγει: «Πῶς θὰ γίνῃ τοῦτο, ἀφοῦ ἄνδρα δὲν γνωρίζω;». Ἀλλὰ ὅμως, αὐτὴ ποὺ φέρει τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καὶ διακρίνει, ὑποκύπτει ἄνευ ὄρων καὶ ἄνευ προϋποθέσεων στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. «Ἴδου ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου» (Λουκ. α' 37). «Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται» (Λουκ. α' 35).

Καὶ πάλι, προχωρεῖ ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος. Παίρνει ἀπ' τὸν Ἀπόστολο Παῦλο, ἀπὸ τὴν πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολή: «καὶ ἐσκήνωσεν ἡ Θεότης σωματικῶς μέσα εις τὴν κοιλίαν τῆς Θεοτόκου»· καὶ τὸ ψάλλομεν «τὴν σὴν γαστέρα πλατυτέρα οὐρανῶν ἀπειργάσατο». Ὁλόκληρος ἡ Θεότης τοῦ Λόγου ἀνερμηνεύτως, ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως ἐνώνεται μὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ποὺ κατὰ τὸν εἰρμόν τῆς θ' ὥδης τοῦ βαρέος

ἤχου τῆς Παρασκευῆς «δανεῖζει τῷ παντεχνήμονι λόγῳ» τὴν φύσιν, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν.

Ἐπιτρέψατέ μου νὰ σημειώσω, δὲν εἰσέρχεται σταδιακῶς ἡ θεία φύσις στὸν Χριστόν, ὅπως λένε οἱ μονοφυσῖται, ἀλλὰ ἅπαν τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος κατοικεῖ σωματικῶς κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ἐκδηλοῦται σταδιακῶς.

Καὶ νά! Ἡ ἀνέκκλητος Γέννησις τοῦ Χριστοῦ, τὰ θαύματά Του, ἡ βάπτισίς Του, ἡ Σταύρωσίς Του, ἡ Ἀνάστασίς Του ἔρχονται νὰ δικαιώσουν τὴν Θεοτόκον, ἡ ὁποία ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ τὰ διαβλέπει. Ὅστε, ὅταν ἐπισκέπτεται τὴν συγγενῇ της, Ἑλισάβετ, γιὰ νὰ τῆς ἐκμυστηρευθεῖ τὸ μέγα τοῦτο γεγονός, τὸ πιὸ μέγας γεγονός ποὺ ἐγνώρισαν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ, τότε στὸ τέλος καταλήγει: «Ἴδου γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί» (Λουκ. α' 48). Καὶ αὐτὸ ἐγίνε. Ἡ προφητεία τῆς Θεοτόκου ἐκδηλώνεται καὶ ἐκπληροῦται στὸ πρόσωπό της. Θὰ ἀκούσωμεν αὐριο «μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας» (Λουκ. ια' 27).

Ὅμως, οἱ Ἅγιοι ἐρμηνευταὶ κάτι σημειώνουν, πῶς ἡ Θεοτόκος ἔχουσα πλήρη τὴν συνείδησιν ὅτι ὁ τεχθεὶς παρ' αὐτῆς εἶναι ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου, εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἀχρόνως γεννᾶται ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐτέχθη εἰς τὴν γῆν· αἱ! Αὐτός, λοιπόν, ὁ Χριστὸς εἶναι Αὐτός ποὺ θὰ δοξάσει τὸν ἄνθρωπο. Καὶ ἐδῶ διαγράφει τὴν παρουσία της, τὸ ὁποῖο σέβονται οἱ Ἱεροὶ Εὐαγγελισταὶ καὶ δὲν τὴν παρουσιάζουν στὰ Εὐαγγέλια παρὰ μόνο κατὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ καὶ κατὰ τὴν Σταύρωσίν Του, καὶ σ' ἄλλη μιὰ περίπτωσι

Εἶδατε, λοιπόν, τὴν δόξαν τῆς Θεοτόκου; Εἶδατε τὴν ταπείνωσιν καὶ τὴν πολλὴν διάκρισιν της, ὥστε νὰ σβήνει τὸν ἑαυτὸν της μπροστὰ εἰς τὸν Χριστόν; Στὴν Θεοτόκον μποροῦσε νὰ ἐφαρμοστεῖ καὶ ἐφηρμόσθη ὅτι καὶ εἰς τὸν Πρόδρομον: «ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι, ἐκείνον δὲ αὐξάνειν» (Ἰωάνν. γ' 30). Εἶναι τὸ κύριο ἀξίωμα καὶ κατὰ τὴν ὁμιλητικὴν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν λειτουργικὴν οἰοῦδήποτε ἐργάτου τοῦ Εὐαγγελίου.

Εἶδατε τί λέγει ὁ Δαβίδ: «Παρέστη ἡ Βασίλισσα ἐκ δεξιῶν ἐν ἱματισμῷ περιβεβλημένη διαχρύσω». Ἐκεῖ ἡ δεομένη πλέον μοναδική φύσις πρὸ τῆς Δευτέρας Παρουσίας, ὅπως λέει ἡ ὑμνολογία μας, στέκεται εἰς τὸ διηνεκές μὲ ὑψωμένα τὰ χέρια καὶ ἰκετεύει τὸν Θεὸν Λόγον δι' ὅλους μας· διὰ τὸ γένος μας, διὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας, δι' ἡμᾶς τὸν καθένα, διὰ τὰς ἀνάγκας τὰς ὑλικὰς, ὅλως δὲ ἰδιαίτερος τὰς πνευματικὰς.

Ἀδελφοί μου, ποιὸς ἀπὸ ἡμᾶς θὰ πεῖ ὅτι δὲν ἔχει ἁμαρτίες; Ποιὸς θὰ πεῖ ὅτι ζεῖ κατὰ Θεόν; Ὅταν, λοιπόν, προσφεύγωμεν εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ ζητοῦμεν τὴν Χάριν τῆς διὰ τὰ ὑλικά προβλήματα μας, μήπως ἐκ τῶν προτέρων θὰ πρέπει νὰ τὴν ἰκετεύωμεν διὰ τὰ προσωπικά μας παραπτώματα, διὰ τῶν παιδιῶν μας, διὰ τοῦ γένους μας καὶ διὰ τοῦ ἀνθρωπίνου στοιχείου τῆς Ἐκκλησίας μας;

«Πάντων θλιβομένων ἡ Χαρὰ καὶ ἀδικουμένων προστάτις καὶ πενομένων τροφή», ὅλως δὲ ἰδιαίτερος ἡ Χαρὰ τῶν ἁμαρτωλῶν. Καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνση θέλει ἡ Θεοτόκος νὰ μᾶς κατευθύνει, πρὸς τὴν πορείαν τῆς ἀποκτήσεως τοῦ δρόμου τῆς θεώσεώς μας, τῆς μετανοίας μας, τῆς ἐξομοιώσεώς μας πρὸς τὸν Θεόν.

Ἄν ἡ πρώτη ὀργανικὴ μητέρα ἔγινε αἰτία τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεόν, ἡ δευτέρα πνευματικὴ μητέρα, ἡ βᾶσις εἰς τὴν πυραμίδα, ἀλλὰ καὶ ἡ κορυφή τῆς Μιᾶς Ἀγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας θέλει νὰ μᾶς κατευθύνει πρὸς τὴν Λύτρωσιν καὶ τὴν Σωτηρίαν...

Σεβασμιώτατοι, σήμερον τὴν πανίερον αὐτὴν ἡμέρα ποὺ ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία τῆς Ἀγίας Σιών ἐορτάζει τὴν κοίμησιν καὶ μετάστασιν τῆς Κυρίας Θεοτόκου εὐχηθεῖτε καὶ ὑμεῖς, νὰ μετανοήσωμεν καὶ νὰ ἐπιστρέψωμεν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, γιὰ νὰ κυριαρχήσει ἡ χαρὰ στὴν συνειδήσιν μας, ἡ εὐτυχία στὴν οἰκογένειάν μας, στὸ γένος μας καὶ στὴν Ἐκκλησία μας καὶ πάλι, ὅπως ἀκριβῶς θέλει ἡ Θεοτόκος...

* * *

Θεϊκός & Ανθρώπινος νόμος

(Μιά προσέγγιση στην «Αντιγόνη»

του Σοφοκλέους)

*

Του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου
Χίου, Ψαρών και Οίνουσών κ. Μάρκου.

«οὐδέ σθένειν τοσοῦτον ὥοιμην τά σά
κηρύγμαθ' ὥστ' ἄγραπτα κάσφαλῇ θεῶν
νόμιμα δύνασθαι θνητόν ὄνθ' ὑπερδραμεῖν»
(Σοφ. «Αντιγόνη» 453 – 455)

Έχει υποστηριχθεῖ ἀπό πολλούς φιλόλογους ὅτι τό ἀνωτέρω χωρίο ἀποτελεῖ τήν κεντρική ἰδέα τῆς «Αντιγόνης» τοῦ Σοφοκλέους, μιᾶς τραγωδίας πού ἡ παράδοση θεωρεῖ αἰτία τῆς ἐκλογῆς τοῦ ποιητοῦ ὡς στρατηγοῦ.

Ασφαλῶς ἡ τραγωδία δέν ἐγκωμιάζει τά κατορθώματα τῶν Ἀθηναίων οὔτε ἐξυμνεῖ κάποια ἰδιαίτερα ἐθνικά χαρακτηριστικά. Ἡ ἐπιτυχία τῆς ὀφείλεται στήν πρόκληση καθολικοῦ καί διαχρονικοῦ ἐνδιαφέροντος γιά τή σύγκρουση θεῖου καί ἀνθρώπινου νόμου.

Ἡ ἡρώιδα καλεῖται νά ἐπιλέξει τήν ὑπακοή τοῦ Κρέοντα (ἀνθρώπινος νόμος) ἢ στήν ἀγραφῇ συνήθεια (θεῖος νόμος). Ἡ σύγκρουση ἔχει ἰδιαίτερη σημασία.

Οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ ἀρχαῖοι γενικῶς, εἶχαν μιάν ἰδιαίτερη εὐαισθησία ἀπέναντι στούς νόμους. Οἱ πολιτικές τους ἐλευθερίες ἦταν στενά συνδεδεμένες μ'αὐτούς καί εὐλογα ὑπερηφανευόταν γιά τήν ὑπαρξή τους. Ὅ,τι ξεχώριζε τήν Ἑλλάδα ἀπ' τίς βαρβαρικές χώρες ἦταν ἡ ἀπόκτηση νόμων:

«πρῶτον μὲν Ἑλλάδ' ἀντί βαρβάρου χθονός
γαίαν κατοικεῖς καί δίκην ἐπίστασαι
νόμοις τε χρῆσθαι μή πρός ἰσχύος χάριν»

Οἱ Βάκχες τοῦ Εὐριπίδου (881 – 882) λένε ὅτι οὔτε στή σκέψη οὔτε στήν πράξη πρέπει νά καταπατοῦμε τούς νόμους καί ὁ Τυνδάρεως λέει κάτι χαρακτηριστικά Ἑλληνικό:

«καί τῶν νόμων γε μή πρότερον εἶναι θέλιν»

(Εὐρίπ. «Ορέστης» 487)

Ὅμως πρό αὐτοῦ τοῦ νομοταγοῦς πληθυσμοῦ ἡ Ἀντιγόνη ὑψώνει τή φωνή της καί κερδίζει τό θαυμασμό. Ἡ ἡρώιδα ΔΕΝ ΠΑΡΑΒΑΙΝΕΙ τόν ἀνθρώπινο νόμο, ΥΠΕΡΑΣΠΙΖΕΤΑΙ τό θεῖο. Μιά βαθιά θρησκευτικότητα ἐνυπάρχει στους λόγους της, θρησκευτικότητα πού ἀνάγει τή σκέψη σέ χῶρο μεταφυσικό. Ἐδῶ τίθεται ἕνα θέμα τῆς ἐποχῆς τοῦ ποιητοῦ: ἡ σχέση τοῦ θείου, τοῦ φυσικοῦ καί ἀγραφου δικαίου πρός τό ἀνθρώπινο καί γραπτό δίκαιο. Στό θέμα αὐτό, πού ἦταν ἐπικαίρο μέ τή ἐμφάνιση καί τά κηρύγματα τῶν σοφιστῶν, οἱ ὅποιοι ὑπερτιμοῦσαν τοὺς γραπτούς νόμους, ἡ σοφόκλεια ἡρώιδα γίνεται συνήγορος τῶν ἀγραφῶν νόμων, γιατί τό κύρος τους εἶναι αἰώνιο, «ἀσφαλές», ἀπαρασάλευτο.

Ἡ Ἀντιγόνη συναισθάνεται τή βαρύτητα αὐτῆς τῆς πίστεώς της, γιατί ὑψώνεται σέ κόσμο θεϊκό καί ἀγωνίζεται γιά ὑψηλές καί αἰώνιες ἠθικές ἀρχές, πού δίνουν περιεχόμενο στή ζωή. Ἡ ὑπαρξη τῶν θεϊκῶν «νομίμων» εἶναι γιά τήν ἡρώιδα πίστη βαθιά καί εἶναι αὐτή ἐτοιμὴ νά ὁμολογήσει τήν πίστη της ἀκόμη καί μέ τό θάνατό της.

Ὅταν ἀνυψώνεται κανεὶς σέ σφαῖρα μεταφυσική, ἔχει ὡς στηρίγμα του τήν πίστη κί ὄχι τήν ἀποδεικτική γνώση. Ἡ ὑπαρξη τῶν θείων καί ἀγράφων νόμων μέσα στόν ἀπειρο χρόνο τῆς αἰωνιότητος στηρίζεται μόνο στήν πίστη. Αὐτό ἔχει ἰσχὺ ἀντικειμενική γιατί παίρνει τό χαρακτήρα πανανθρώπινης παραδοχῆς.

Ἐπομένως ἡ Ἀντιγόνη δέν ἐκπροσωπεῖ τήν ἀρνηση τοῦ νόμου, ἀλλά τή διάκριση τοῦ ἀνθρώπινου καί θείου νόμου. Θέτει πάνω ἀπὸ τόν ἀνθρώπινο τό θεῖο νόμο, ὅταν ὁ ἀνθρώπινος ἐρχεται σέ σύγκρουση μέ τό θεῖο καί στηρίζεται στήν αὐθαιρεσία. Ὁ νομοθέτης δέν πρέπει νά παρανομεῖ θεσπίζοντας νόμους σέ βάρος ἄλλων νόμων πού ἡ ἰσχὺς τους εἶναι διαχρονική. Μόνο νόμοι σύμφωνοι μέ τίς αἰώνιες καί ἠθικές ἀρχές μποροῦν νά στερεώσουν καί νά συμβάλλουν στήν πρόοδο τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

Ὁ Ἡράκλειτος γράφει «τρέφονται πάντες οἱ ἀνθρώπινοι νόμοι ὑπὸ ἐνός, τοῦ θείου», ἐνῶ ὁ Ἀριστοτέλης στή «Ρητορική» (I 1375 α 31-35) διαπιστώνει ὅτι τό νόημα αὐτῶν τῶν στίχων τοῦ Σοφοκλέους εἶναι ἡ προτίμηση τοῦ θείου ἐναντι τοῦ ἀνθρώπινου νόμου: «τό μὲν ἐπιεικές ἀεὶ μένει καί οὐδέποτε μεταβάλλει, οὐδ' ὁ κοινός (κατὰ φύσιν

γάρ ἐστίν), οἱ δὲ γεγραμμένοι πολλάκις, ὅθεν εἴρηται τὰ ἐν τῇ Σοφοκλέους Ἀντιγόνη· ἀπολογεῖται γάρ ὅτι ἔθαψε παρά τόν τοῦ Κρέοντος νόμον, ἀλλ' οὐ παρά τόν ἄγραφον».

Τὴν ἠθικὴ ἀντίσταση λοιπόν πού ἐξεγείρεται πρό τῆς αὐθαιρεσίας ἐνσαρκώνει ἡ Ἀντιγόνη. Μὲ οἰστορηλατημένη ἀποφασιστικότητά καὶ ἀδιάλλακτη ἀγέρωχία ὀρθώνει τὸ ἀνάστημά της. Εἶναι ἡ ἡρωικὴ ψυχὴ, ἡ ἀνώτερη καὶ εὐγενικὴ φύση, ἡ προσηλωμένη στὰ ὑψηλὰ ἰδανικά τῆς εὐσεβείας, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀρετῆς. Εἶναι ἡ ὑπερήφανη καὶ θαρραλέα ἐκείνη ὑπαρξὴ πού δέν ἀνέχεται νὰ καταπατοῦνται θεσμοὶ καὶ νόμοι αἰωνίου κύρους, ἀκατάλυτες ἠθικὲς ἀξίες, καθαγιασμένα ἰδανικά. Ἡ ὑπαρξὴ τέτοιων εὐγενικῶν καὶ γενναίων συνειδήσεων ἀποτελεῖ ἀδιάσειστη ἐγγύηση γιὰ τὴν περιφρούρηση τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Αὐτοὶ γνωρίζουν ὅτι ὁ δρόμος εἶναι τραχὺς καὶ δύσβατος, ὁ ἀγῶνας ἀδυσώπητος καὶ στό ἔπακρο τραγικὴ ἡ ἐγκατάλειψη καὶ ἡ μοναξιά. Παραμένουν ὅμως ἀταλάντευτα προσηλωμένοι στό ἰδανικό τους καὶ ὁδεύουν πρὸς τὸ μαρτύριο μὲ τὴ συνείδηση γαλήνια ὅτι ἔχουν ἐπιτελέσει τὸ χρέος πού ὑπαγορεύουν οἱ θεῖοι νόμοι.

Αὐτὸ εἶναι τὸ «ἦθος» τῆς τραγωδίας. Πολλοί, ἀκολουθώντας τὸν Hegel προσπάθησαν νὰ καταλογίσουν καὶ στὴν ἴδια τὴν ἡρώϊδα κάτι σὰν τραγικὴ ἐνοχλή. Τὸ ὠραῖο βιβλίο τοῦ V. Ehrenberg θά μπορούσε προπάντων, κατὰ τὸν A. Lesky, νὰ θεωρηθεῖ κατάλληλο νὰ βάλει μιὰ γιὰ πάντα τέλος σ' αὐτὴ τὴ λαθεμένη ἐρμηνεία. Γιὰ ποιὸ πρᾶγμα πολεμᾷ ἡ Ἀντιγόνη, τὸ λέει στὴ μεγάλη συζήτηση μὲ τὸν Κρέοντα ἀρκετὰ καθαρά: αὐτὴ ὑποστηρίζει τοὺς αἰώνιους καὶ ἀνάλλαγους νόμους τοῦ Θεοῦ, πού δέν μπορεῖ νὰ τοὺς ἀχρηστεύσει καμμιά ἀνθρώπινη διαταγή. Ὁδηγεῖται σ' αὐτὴ τὴ θέση μὲ ἀποφασιστικότητα ἀπὸ τὴν γνώση τοῦ Ὑπερκειμένου Ἀπολύτου καὶ σέ ἀντίθεση μ' ὅσους περιφρονώντας τὴν αἰώνια τάξη σπρώχνουν καὶ τὸν ἑαυτὸ τους καὶ τὴ κοινωνία στὴν ἐκμηδένιση.

Ἡ στάση τῆς ἡρώϊδας ἦταν ἓνα πρότυπο γιὰ τοὺς Ἀθηναίους τῆς ἐποχῆς τοῦ Σοφοκλέους ἀλλὰ καὶ ἓνα μήνυμα στὸν ἀνθρώπο τοῦ αἰῶνος μας. Ἕνας προάγγελος τῆς ρήσεως:

«πειθαρχεῖν δεῖ τῷ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις»

«Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων»

Τοῦ κ. Δημητρίου Χατζηλαζάρου, Αρχαιολόγου

Γ'

Ὁ Χριστὸς ἀπέθανε ὡς Βασιλεὺς τοῦ Ἰούδα ἐπάνω στὸν Σταυρὸ καὶ συγχρόνως ὡς Μέγας Ἀρχιερεὺς προσέφερε τὸν ἑαυτοῦ τοῦ στὸν Θεὸ θυσία γιὰ νὰ ἀγιάσει μὲ τὸ αἷμα του τὸν λαὸ του 48: «διὸ καὶ Ἰησοῦς ἵνα ἀγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθε. τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς τὸν ὀνειδισμόν αὐτοῦ φέροντες· οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν»⁴⁹. Ἡ θυσία τοῦ Κυρίου δὲν ἀφοροῦσε μόνο τὸ κατὰ σάρκα ἔθνος τῶν Ἰουδαίων, ποὺ τὸν ἀρνήθηκε ἐκεῖνες τὶς ὥρες, ἀλλὰ κυρίως τὸ κατὰ πνεῦμα ἔθνος, ποὺ εἶχε ὁ ἴδιος συστήσει μὲ πατριάρχῃ τὸν Ἀβραάμ, τὸν Ἰσραὴλ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Βασιλεὺς τοῦ ἔθνους αὐτοῦ Αἰώνιος ἀναδείχτηκε μὲ τὴν Ἀνάστασή Του ἀπὸ τὸν Θεὸ Πατέρα ὁ Θεάνθρωπος Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ὁποῖος, «ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ»⁵⁰ καὶ ἐπλήρωσε πᾶσα δικαιοσύνη⁵¹. Ἐλαβε δὲ «πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς»⁵², «καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστός εἰς δόξαν Θεοῦ πατρὸς.»⁵³.

Αὐτὸ τὸ ἔθνος ποὺ ταυτίζεται μὲ τὸν λαὸ τοῦ Ἰσραὴλ κατὰ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη, μετὰ τὴν Ἀνάστασι καὶ Ἀνάληψι Του Χριστοῦ καθὼς καὶ τὴν Πεντηκοστὴ ἔμελλε νὰ ἀπλωθεῖ σὲ ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς γῆς, οἱ ὁποῖοι θὰ πίστευαν στὶς ἐπαγγελίες τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ συναποτελοῦσαν τὸν Νέο Ἰσραὴλ τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ εὐλογημένο ἔθνος τῶν Χριστιανῶν. Ὁ Παλαιὸς Ἰσραὴλ ποὺ εἶχε γενάρχη τὸν Ἀβραάμ, ἔλαβε ὡς σύμβολο τῆς πνευματικῆς συγγένειάς του τὴν ἀκροβυστία καὶ κατατασσόταν στὶς 12 φυλές τοῦ Ἰσραὴλ, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ξεχώριζε ἡ φυλὴ τοῦ Ἰούδα καὶ ὁ οἶκος τοῦ Δαυὶδ ἀπὸ τὸν ὁποῖο θὰ προερχόταν ὁ Μεσσίας. Ὁ Νέος Ἰσραὴλ ἔχει γενάρχη πνευματικὸ τὸν ἴδιο τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό,

τὸν Νέο Ἀδάμ, καὶ συνεχίζει κατὰ πνεῦμα τὴν διαδοχὴ τῶν 12 φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ μέσῳ τῶν 12 Ἀγίων Ἀποστόλων, διὰ τοῦ κηρύγματος τῶν ὁποίων πίστεψαν οἱ ἐκλεκτοὶ ἀπὸ τὰ ἔθνη στὶς ἐπαγγελίες τοῦ Θεοῦ καὶ καταγράφησαν πολῖτες τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Τὸ ἔθνος αὐτὸ διακρίνεται ἀπὸ τὰ ἄλλα ἔθνη ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἀναγνωρίζει, τιμᾷ, προσκυνᾷ καὶ λατρεύει ὡς Κύριό του, Θεό του καὶ Βασιλέα του Αἰῶνιο, τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ ἀπὸ τὴν γενιὰ τοῦ Δαυὶδ, τὸν Ναζαρενό, ὁ ὁποῖος ἀναγορεύτηκε ὁ τελευταῖος Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐκάθισε ἐπάνω στὸν ἀνορθωμένο θρόνο του, τὸν Σταυρό, ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου. Τὸ ἔθνος αὐτὸ ἐξέρχεται τῆς παρεμβολῆς πορευόμενο πρὸς τὴν Πόλη τοῦ Ζώντος Θεοῦ, τὴν Ἐπουράνιο Ἱερουσαλήμ, κουβαλώντας τὸν ὀνειδισμό τοῦ Χριστοῦ ὡς πολῦτιμο καύχημά του.

Πολλοὶ Χριστιανοὶ ἀκόμη καὶ σήμερα θεωροῦν ὡς ἀληθινούς τοὺς λόγους ποὺ ξεστόμισε ὁ διάβολος ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ στὸν πειρασμὸ σχετικὰ μὲ τὴν ἐγκόσμιο οἰκουμενικὴ Βασιλεία: «Καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμῇ χρόνου, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος· σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται, καὶ ᾧ ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν· σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃς ἐνώπιόν μου, ἔσται σου πᾶσα. Καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· ὑπάγε ὀπίσω μου, σατανᾶ· γέγραπται γάρ, Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις»⁵⁴. Θεωροῦν δηλαδὴ ὅτι πράγματι ὅλες οἱ βασιλεῖες τοῦ κόσμου τούτου βρίσκονται ὑπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ διαβόλου. Ὅμως ὁ πονηρὸς ψεύδεται σὲ αὐτὴ τὴν σκηνή, ὅπως σὲ ἄλλῃ περίστασις ἔχει δηλώσει ὁ Κύριος γιὰ τὴν σχέσι τοῦ διαβόλου μὲ τὸ ψεῦδος: «ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἔστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ· ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ»⁵⁵. Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη διαλαλεῖται συνεχῶς ὅτι ὅλες οἱ βασιλεῖες τοῦ κόσμου βρίσκονται στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ καὶ Ἐκεῖνος καθορίζει σὲ ποιὸν θά τις δώσει καὶ πόσο θὰ εἶναι τὸ μῆκος τους⁵⁶. Στὴν Καινὴ Διαθήκη στὸ ἴδιο πνεῦμα ὁ Ἀπόστολος Παῦλος δηλώνει: «Πᾶσα ψυχὴ ἐξου-

σίαις ὑπερεχούσαις ὑποταστέσθω. οὐ γὰρ ἔστιν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ Θεοῦ· αἱ δὲ οὐσαι ἐξουσίαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμέναι εἰσὶν... Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστι σοὶ εἰς τὸ ἀγαθόν...»⁵⁷.

Ὅταν ὁ Χριστὸς κάλεσε τὸν Κωνσταντῖνο μετὰ τὸ ὄραμα τοῦ Σταυροῦ νὰ νικήσῃ τοὺς ἐχθροὺς του καὶ νὰ καταργήσῃ κάθε ἀλλοτρίαν ἐξουσία στὸ οἰκουμενικὸ κράτος τῶν Ρωμαίων, συγχρόνως τὸν καλοῦσε νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐπίγειαν Βασιλείαν τοῦ λαοῦ του, τοῦ ἔθνους τῶν Χριστιανῶν. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, τὸ δεύτερο πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος καὶ Σοφία καὶ Δύναμις τοῦ Πατρὸς σαρκώθηκε, ὅταν μέσα ἀπὸ μία συνεχῆ διαδικασία ἐνοποίησης τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ποὺ κράτησε αἰῶνες, κυριάρχησε σὲ ἀνατολὴ καὶ δύση ἡ οἰκουμενικὴ βασιλεία τῶν Ρωμαίων καὶ ἀπλώθηκε στὸν τότε γνωστὸ κόσμον ἡ Pax Romana, ποὺ ἐπέβαλε ὁ Ὀκταβιανὸς Αὐγουστος. Μετὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ, ἐπὶ τρεῖς ὁλόκληρους αἰῶνες ἡ ἐπὶ τῆς γῆς Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἐκκλησία, τὸ ἔθνος τῶν Χριστιανῶν πολλαπλασιαζόταν ἐν μέσῳ ἀμείλικτων διωγμῶν. Σύμφωνα μετὰ τὸν Ἅγιον Νεκτάριο Πενταπόλεως τὸ αἷμα λειτούργησε ὡς πνευματικὸ σπέρμα ποὺ ἐπαύξησε τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστὴς μαρτυρεῖ στὴν Ἀποκάλυψιν: «καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν πέμπτην σφραγίδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀρνίου ἣν εἶχον· καὶ ἔκραξαν φωνῇ μεγάλη λέγοντες· ἕως πότε, ὁ δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ὁ ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἑκάστῳ στολὴ λευκὴ, καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσωνται ἔτι χρόνον μικρόν, ἕως πληρώσωσι καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτενέσθαι ὡς καὶ αὐτοί»⁵⁸ καὶ «Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ ὄχλος πολὺς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν οὐδεὶς ἐδύνατο, ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ λαῶν καὶ γλωσσῶν, ἐστῶτας ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένους στολὰς λευκάς, καὶ φοίνικες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν· καὶ κράζουσι φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες· ἡ σωτηρία τῷ Θεῷ ἡμῶν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τῷ ἀρνίῳ»⁵⁹ καὶ «Καὶ ἀπε-

κρίθη εἰς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγων μοι οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκάς τίνες εἰσὶ καὶ πόθεν ἦλθον; Καὶ εἶρηκα αὐτῷ· κύριέ μου, σὺ οἶδας. καὶ εἶπε μοι· οὗτοι εἰσὶν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης, καὶ ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ ἐλεύκαναν αὐτάς ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου. Διὰ τοῦτο εἰσὶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ»⁶⁰.

Όταν συμπληρώθηκε ὁ ἀριθμὸς «τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀρνίου», ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὅπως στὴν ἀρχὴ κάλεσε ἓναν διώκτη Του νὰ ἀναλάβει τὴν διάδοσιν τοῦ εὐαγγελίου Του στὰ ἔθνη, ἔτσι καὶ τότε κάλεσε ἓνα θεοποιημένο εἰδωλολάτρη νὰ ἀναλάβει τὴν ἐπίγειαν Βασιλείαν τοῦ ἔθνους τῶν Χριστιανῶν. Μέσα ἀπὸ αὐτὸ τὸν ἄνθρωπο, τὶς πολιτικὲς ἐπιλογὲς καθὼς καὶ τὴν διαλλακτικὴ καὶ μετριοπαθεῖ πολιτικὴ του, τέθηκαν οἱ βάσεις προκειμένου τὸ μεγαλύτερο γνωστὸ ἔθνος τοῦ ἀρχαίου κόσμου, οἱ Ρωμαῖοι, νὰ προσχωρήσουν στὸ κατὰ πνεῦμα ἔθνος τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ γίνουν Χριστιανοί. Ἡ εἰδωλολατρικὴ σιδηρᾶ ἐξουσία τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων ἄλλαξε μέσα σὲ λίγα χρόνια χαρακτήρα καὶ ἀναδείχθηκε σὲ Χριστιανικὴ Βασιλεία ἐπὶ τοῦ περιούσιου λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐπὶ τοῦ Βασιλείου Ἱερατεύματος τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ τοῦ ἔθνους τῶν Χριστιανῶν. Μέσα ἀπὸ αὐτὸ τὸ γεγονὸς τοὺς ἐπόμενους αἰῶνες ἡ Χριστιανικὴ πίστις ἐπρόκειτο νὰ διαδοθεῖ σὲ ὅλους τοὺς γύρω λαοὺς τῆς αὐτοκρατορίας καὶ οἱ πρῶην βάρβαροι λαοὶ τοῦ Βορρᾶ ἐπρόκειτο νὰ ἐκχριστιανιστοῦν καὶ νὰ ἐκπολιτιστοῦν. Ἡ μόνη νόμιμη Ἱερὴ καὶ Οἰκουμενικὴ Βασιλεία τοῦ ἔθνους τῶν Χριστιανῶν, ὑπῆρξε ἡ Βασιλεία τῶν Χριστιανῶν Ρωμαίων Αὐτοκρατόρων ποὺ ξεκίνησε μὲ τὸν Μεγάλον Κωνσταντῖνον τὸ ἔτος 330 στὰ ἐγκαίνια τῆς Κωνσταντινούπολης καὶ καταλύθηκε στὶς 29 Μαΐου τοῦ ἔτους 1453 μὲ τὸν χαμὸ τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορα τῶν Ρωμαίων, Κωνσταντίνου ΙΑ΄ Παλαιολόγου καὶ τὴν ἄλωση τῆς Κωνσταντινούπολης. Ἐκτοτε ὁ Νέος Ἰσραήλ, τὸ γένος τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ἔχει ἀπωλέσει τὴν Ἱερὴ ἐπίγειαν Βασιλείαν του καὶ τὰ νόμιμα δικαιώματα ἐπάνω στὴν Ἱερὴ Πόλιν τοῦ ἐπίγειου βασιλέως του, τὴν Κων-

σταντινούπολη, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ Παλαιὸς Ἰσραὴλ ἀπώλεσε τὸ ἔτος 586 π.Χ. τὴν Ἱερὴ βασιλεία του καὶ τὴν βασιλικὴ Πόλη τῆς γενιᾶς τοῦ Δαυῖδ, τὰ Ἱεροσόλυμα. Τότε τὴν βασιλεία τοῦ Ἰσραὴλ ἀνέκτησε ἕξι αἰῶνες περίπου μετὰ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τῆς ἀναγορεύσεώς του κατὰ τὰ Θεῖα Πάθη Του, τὴν Παρασκευὴ τοῦ Πάσχα, ὅταν σταυρώθηκε, πέθανε καὶ ἀναστήθηκε συστήνοντας τὴν αἰώνια καὶ νόμιμη βασιλεία Του ὡς Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐπάνω σὲ ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς. Τώρα, ἀραγε;

* * *

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

⁴⁸ Ἀνωτέρω ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, βλ. Πρὸς Ἑβραίους, 9.11-22, ἔδειξε ὅτι καὶ οἱ δύο Διαθήκες γιὰ νὰ ἰσχύσουν ἔπρεπε νὰ γίνῃ θυσία αἵματος, ζώων στὴν Παλαιά, τοῦ ἰδίου τοῦ Χριστοῦ στὴν Καινὴ ἀφού: «καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νόμον, καὶ χωρὶς αἰματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις». Αὐτὴ βέβαια ἡ ἀντίληψη χαρακτηρίζει ὅλες τὶς αἱματηρὲς θυσίες τοῦ ἀρχαίου κόσμου ποὺ συνήθως εἶχαν τὸν χαρακτήρα ἐξευμενισμοῦ τοῦ θείου.

⁴⁹ Πρὸς Ἑβραίους, 13.12-14

⁵⁰ Πρὸς Φιλιππησίους, 2.8

⁵¹ Κατὰ Ματθαῖον, 3.15: «οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην».

⁵² Κατὰ Ματθαῖον, 28.18

⁵³ Πρὸς Φιλιππησίους, 2.9-11

⁵⁴ Κατὰ Λουκᾶν, 4.5-8.

⁵⁵ Κατὰ Ἰωάννην, 8.44

⁵⁶ Δανιήλ, 4.31: «ἐξουσίαν ἔχει ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὡς ἐὰν βούληται δώσει αὐτήν». Δανιήλ, 4.37: «ὅτι αὐτὸς ποιεῖ σημεῖα καὶ τέρατα καὶ ἄλλοιοι καιροὺς καὶ χρόνους ἀφαιρῶν βασιλείαν βασιλέων καὶ καθιστῶν ἑτέρους ἀντ' αὐτῶν».

⁵⁷ Πρὸς Ρωμαίους, 13.1-4

⁵⁸ Ἀποκάλυψις Ἰωάννου, 6.9-11

⁵⁹ Ἀποκάλυψις Ἰωάννου, 7.9-10

⁶⁰ Ἀποκάλυψις Ἰωάννου, 7.13

Τὰ ἀγιωνυμικά Μάρκελλος, Μαρκέλλα καὶ Μαρκέλλος

Τοῦ κ. Κων/τίνου Ε. Φραγκομιχάλου, δ. Φ.
Θεολόγου-Φιλολόγου

ι. Ἑτυμολογία - σημασία: Τὸ ὄνομα Μάρκελλος εἶναι ρωμαϊκόν καὶ κατὰ τὸν Ποσειδώνιον¹, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ Πλούταρχος², εἶναι ἀντίστοιχον τοῦ ἐλληνικοῦ Ἀρῆιος.

Τὸ Ἀρῆιος δὲ τοῦτο εἶναι ἰωνικὸς τύπος τοῦ ὀνόματος Ἀρειος (ἐκ τοῦ Ἀρης³) καὶ σημαίνει: ἀφιερωμένος εἰς τὸν Ἄρην, μαχητικός, φιλοπόλεμος, τολμηρός, ρωμαλέος, ἀνδρεῖος⁴.

Λόγω δὲ τῆς σημασίας αὐτῆς τοῦ ὀνόματος τούτου, προσθέτει ὁ Πλούταρχος⁵, καὶ τὸν «Μάρκον Κλαύδιον τὸν πεντάκις ὑπατεύσαντα Ρωμαίων» (μεταξὺ τῶν ἐτῶν 222-208 π.Χ.) ἀπέκαλεσαν πρῶτον ἐκ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ «Μάρκελλον», καθ' ὅσον «ἦν τῇ μὲν ἐμπειρίᾳ πολεμικός, τῷ δὲ σώματι ρωμαλέος, ...τῇ δὲ φύσει φιλοπόλεμος κὰν τούτῳ δὴ πολὺ τὸ γαῦρον (= ὑπερήφανον) καὶ ἀγέρωχον ἐπιφαίνων ἐν τοῖς ἀγῶσι».

¹ Διαπρεπὴς φιλόσοφος, θεολόγος, ἱστορικός, ἀστρονόμος καὶ γεωγράφος τῶν ἐλληνιστικῶν χρόνων θανὼν τό 59 π.Χ. Εἰς τὴν εἰς Ρόδον σχολὴν αὐτοῦ ἐφοίτησαν οἱ πλέον ἐπιφανεῖς ἄνδρες, Ἕλληνες καὶ Ρωμαῖοι, τῆς ἐποχῆς του.

² Βίοι Παράλληλοι, «Μάρκελλος» 1.

³ Τὸ ἀντίστοιχον λατινικὸν ὄνομα τοῦ θεοῦ Ἄρη εἶναι, ὡς γνωστόν, Mars (γέν. Martis), ἐξ οὗ καὶ ἡ ὀνομασία τοῦ μηνὸς Μαρτίου, τοῦ ἀφιερωμένου ὑπὸ τῶν Ρωμαίων εἰς αὐτόν. Ὁ ἀντίστοιχος μὴν τοῦ ἀττικοῦ ἡμερολογίου ἦτο ὁ Ἐλαφηβολιών.

⁴ Liddel H. G., - Scott R., *Μέγα Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης*, Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Ι. Σιδέρης», Ἀθῆναι χ.χ., λ. Ἄρειος καὶ Ἀρήιος.

⁵ Ὁ π. Νικολακόπουλος Π. Γ., *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια*, Ἀθῆναι 1966, τ. 8ος, σελ. 735, λ. Μάρκελλος.

Κατ' ἀναλογίαν καὶ τὸ θηλυκὸ Μαρκέλλα (ἀντίστοιχον τοῦ ἑλληνικοῦ Ἀ ρ η ί η ἢ Ἀ ρ ε ί α) σημαίνει : ἀφιερωμένη εἰς τὸν Ἄρην, μαχητική, φιλοπόλεμος, τολμηρά, ρωμαλέα, ἀνδρεία.

ii. Μάρκελλος ὡς ἀγιωνυμικόν: Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ τιμᾷ τὴν μνήμην δώδεκα ὑπὲρ τῆς πίστεως ἀθλησάντων ἀγίων, οἱ ὅποιοι εἶναι οἱ ἀκόλουθοι :

1. Ὁ Σικελίας ὁ ὁποῖος, μεταβὰς ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς προσκύνησιν τοῦ Κυρίου, κατεστάθη ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου ἐπίσκοπος Σικελίας, ὅπου ἔδρασεν ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ ἐν τέλει ἐμαρτύρησεν, ἐορταζόμενος τὴν 9ῃ Φεβρουαρίου.

2. Ὁ μαρτυρήσας μετὰ τοῦ στρατηλάτου Μελετίου καὶ ἐτέρων 12 στρατιωτικῶν ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἡλιογαβάλου (205-222), τιμωμένων ὅλων ὁμοῦ τὴν 24ην Μαΐου.

3. Ὁ Κύπριος, ἐπίσκοπός τῆς Συριακῆς πόλεως Ἀπαμείας, ὁ ὁποῖος διακρινόμενος διὰ τὸν ὑπὲρ τοῦ Χριστιανισμοῦ ζῆλον του ἐπολέμησε τὴν ἐθνικὴν θρησκείαν, κατέκαυσε τὸν εἰδωλολατρικὸ ναὸν τῆς πόλεως, καὶ ἄλλους μετὰ τῶν ὁπαδῶν του κατέστρεψε· συλληφθεὶς δὲ ὑπὸ ἐθνικῶν εἰς μίαν τῶν ἐνεργειῶν του αὐτῶν ἐθανατώθη, καεῖς ἐπὶ τῆς πυρᾶς ζῶν τὸ 389, τιμώμενος τὴν 14ην Αὐγούστου. Οἱ φονεῖς ἀργότερα ἀνεκαλύφθησαν, πλὴν ὅμως ἡ τοπικὴ Σύνοδος δὲν ἐπέτρεψε τὴν τιμωρίαν αὐτῶν, ὅπως ἀπαιτοῦσαν τὰ τέκνα τοῦ Μαρκέλλου, λέγουσα ὅτι πρέπει νὰ θεωροῦν ἑαυτοὺς ὑπερηφάνους ὡς ἔχοντες πατέρα μάρτυρα⁶.

4. Ὁ ἐπὶ Ἰουλιανοῦ (361-363) μαρτυρήσας μετὰ τῶν Ἐλπιδίου καὶ Εὐστοχίου, ριφθέντων εἰς τὸ πῦρ, ἀφοῦ προηγουμένως ἐβασανίσθησαν καὶ διὰ ροπάλων τὰ ὀστέα αὐτῶν συνεθλίβησαν. Ἡ μνήμη τῶν ἐορτάζεται τὴν 15ην Νοεμβρίου⁷.

⁶ Νικολακόπουλος Π. Γ., ὁ.π.

⁷ Ὁ.π. σελ. 739. Εὐστρατιάδου Σ., *Ἀγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1969, σελ.129. Γεδεῶν Μ. Ι., *Μεγάλη Ἑλληνικὴ Εἰκονογραφία*, Ἐκδοτικὸς Ὁργανισμὸς «Ὁ Φοῖνιξ» χ.χ. τ. ΙΣΤ', σελ. 697, λ. Μάρκελλας.

5. Ὁ ἡγούμενος τὸν 5ο αἰῶνα εἰς τὴν Μονὴν Ακοιμήτων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διακριθεὶς ἐπὶ ὁσιότητι βίου καὶ τιμώμενος τὴν 29η Δεκεμβρίου.

6. Ὁ ἐπὶ τῆς πυρᾶς μετὰ τοῦ Ἀντωνίου μαρτυρήσας καὶ τὴν 1η Μαρτίου ἑορταζόμενος.

7. Ὁ μαρτυρήσας ποτισθεὶς κοχλάζοντα μόλυβδον («μολύβδινον ἐκπομα ποτισθεὶς») καὶ τὴν 22α Μαΐου ἑορταζόμενος⁸.

8. Ὁ θανατωθεὶς ἐξαπλωθεὶς ἐπὶ πυρακτωμένης κλίνης καὶ μετὰ τοῦ προηγουμένου, ἦτοι τὴν 22α Μαΐου, τιμώμενος.

9. Ὁ ἐπίσκοπος Ἀπαμείας τῆς Κύπρου δις τοῦ ἔτους, ἦτοι τὴν 25η Φεβρουαρίου καὶ τὴν 14ην Αὐγούστου, ἑορταζόμενος.

10. Ὁ Ἐλεάζαρ, εἷς τῶν ἑπτὰ Μακκαβαίων, τὸν ὁποῖον μολονότι μὴ χριστιανὸν ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν 1ην Αὐγούστου, διότι, καίτοι βιαζόμενος τὸ 181 π.Χ. ὑπὸ τοῦ Ἀντιόχου, δὲν παρέβη τὸν Μωσαϊκὸν νόμον⁹.

11. Ὁ ἐκατόνταρχος μαρτυρήσας κατὰ τὸν διωγμὸν τῆς διοκλητιανείου περιόδου, τὸν κινηθέντα ὑπὸ τοῦ Γαλερίου, καὶ τιμώμενος εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν Ἑορτολόγιον τὴν 30ήν Οκτωβρίου¹⁰.

12. Ὁ μαρτυρήσας μετὰ τῆς συζύγου, τῶν δύο τέκνων των καὶ ἑτέρων τεσσάρων προσώπων ριφθέντων ὅλων εἰς τὰ θηρία, καὶ μνημονομενουμένων εἰς τὸ Ἱερωνύμιον Μαρτυρολόγιον τὴν 27ην Αὐγούστου¹¹.

iii. Μαρκέλλα ὡς ἀγωνυμικὸν: Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι γνωσταὶ αἱ ἀκόλουθοι δύο ἀγίαι:

1. Ἡ Ρωμαία, χήρα εὐγενῆς, μαθήτρια τοῦ ἀγίου Ἱερωνύμου, γεννηθεῖσα περὶ τὸ 335, ἡ ὁποία γνωρίσασα τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς τὴν Ρώμην, καὶ λαβοῦσα

⁸ Νικολακόπουλος Π. Γ., ὁ.π..

⁹ Βλ. Μακκαβαίων Β', κέφ. Στ' κ.ε.

¹⁰ Νικολακόπουλος Π. Γ., ὁ.π. σελ. 738.

¹¹ Ὁ.π. σελ. 735.

τὸν συγγραφέντα ὑπ' αὐτοῦ Βίον τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, ἰδρυσεν ἐν συνέχειᾳ μετ' ἄλλων γυναικῶν τὴν πρώτην ὑπὸ τὴν εὐρεΐαν τοῦ ὄρου ἔννοιαν Μονὴν περὶ τῆς ὁποίας ἔχομεν εἰδήσεις. Τὸ Ρωμαϊκὸν Ἑορτολόγιον μνημονεύει τὴν ἑορτὴν τῆς τὴν 31ην Ἰανουαρίου¹².

2. Ἡ «Χιοπολίτις», ἡ ἐπὶ παρθενία καὶ ὁσιότητι βίου διακριθεῖσα καὶ ἐν τέλει μαρτυρικῶς περὶ τὸ 1500 (κατὰ τὴν πιθανότεραν ἐκδοχὴν) τελειωθείσα, ἑορταζομένη τὴν 22αν Ἰουλίου. Ὁ λαὸς τῆς νήσου τιμᾷ ἀπεριοριστῶς τὴν ἁγίαν, ἀναδείξας τὸν τόπον τοῦ μαρτυρίου τῆς εἰς τὴν Βορειοδυτικὴν Χίον, ὅπου καὶ ὁ ναὸς τῆς μετὰ σχετικοῦ ἁγιάσματος, εἰς παγνιακὸν προσκύνημα, καὶ τὴν ἐπέτειον τῆς μνήμης τῆς εἰς παλλαϊκὴν πανήγυριν¹³.

Τὸ ὄνομα τῆς Χιοπολίτιδος ἁγίας Μαρκέλλας ὡς βαπτιστικὸν εἶναι εὐρύτατα διαδεδομένον εἰς τὴν Χίον¹⁴, διδόμενον ὑπὸ τῶν γονέων εἰς τὰ τέκνα των πρὸς τιμὴν τῆς ἁγίας εἴτε διὰ παρασχεθεῖσαν ἢ προσδοκωμένην ὑπ' αὐτῆς εὐεργεσίαν, εἴτε ὡς τάμα προκειμένου νὰ τεκνοποιήσουν, εἴτε ἀκόμη καὶ κατόπιν σχετικῆς τους ὀπτασίας¹⁵.

¹² Τζιβάκης Ν. Ε., *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια*, ὁ.π., τ. 8ος, σέλ. 735, λ. Μαρκέλλα.

¹³ 12 Γεραζούνη Χ., (ἐπιμ.), *Νέον Χιακὸν Λειμωνάριον*, Τύποις «Ἐπτάλοφος», Ἀθῆναι 1968, σέλ. 268 κ.έ.

¹⁴ Πρβλ. καὶ τὰ ἐκ τοπικῶν ἁγίων ἐπιχωριάζοντα βαπτιστικὰ ὀνόματα ἐτέρων περιοχῶν, λ.χ. Γεράσιμος εἰς Κεφαλληνίαν, Τσαμπίκος-Τσαμπίκα εἰς Ρόδον κ.ά.τ.

¹⁵ Πρβλ. ἀφήγηση (ἔτους 1948) γυναικὸς ἐκ τοῦ χωρίου Μελανιὸς τῆς Βρειοδυτικῆς Χίου : «Ἦμουν βαρεμένη (=ἐγκυος) στὸ δευτέρό μου παιδί καὶ λογάριαζα (=σχεδιάζα), ἂν ἦταν ἀγόρι, νὰ τὸ βγάλω Γιώργη, τὸ ὄνομα τοῦ ἀγιοχώματος ἀδερφοῦ μου ποὺ πνί(γ)ηκε στὴ θάλασσα σὲ ἡλικία 25 χρονῶν. Ἐνα μῆνα πριχοῦ (=πρὶν) νὰ γεννήσω εἶδα στὸν ὕπνο μου πὼς ἀνήβαινα στὴν ἀπάνω μεριά τοῦ χωριοῦ, καὶ ἔδεκει στὸ ἀνήβασμα ἀπ' ἐξω ἀπὲ τὸ σπίτι τῆς Χελιογιάνναινας μοῦ συναπάντησε ἕνας ἄ(ν)θρωπος ἄγνωστός μου καὶ μοῦ λέει: "Τὸ παιδί ποὺ (θ)ὰ κάμης θάν' ἀγόρι καὶ νὰ τὸ βγάλῃς Μαρκέλλο ὄχι Γιώργη".

Εορτάζουν δὲ οἱ φέροντες καὶ οἱ φέρουσες τὸ ὄνομα τῆς Χιοπολίτιδος ἀγίας τὴν ἡμέρα τῆς μνήμης αὐτῆς, δηλαδή τὴν 22αν Ἰουλίου.

iv. **Μαρκέλλος** ὡς ἀγιωνυμικόν: Τὸ ὄνομα Μαρκέλλος ἀποτελεῖ χιακόν ιδιωματισμόν. Ἐπειδὴ δηλαδή δίδεται πρὸς τιμὴν τῆς ἀγίας Μαρκέλλας -καὶ ὄχι ἐνὸς τῶν ἀγίων τῶν φερόντων τὸ ὄνομα Μάρκελλος-, ὁ τονισμὸς τοῦ κατὰ τὴν χιακὴν παράδοσιν καὶ πρακτικὴν εἶναι ὄχι Μάρκελλος ἀλλὰ **Μαρκέλλος**. Ἐορτάζουν δὲ οἱ φέροντες τὸ ὄνομα τοῦτο τὴν ἡμέρα μνήμης τῆς Χιοπολίτιδος ἀγίας, δηλαδή τὴν 22αν Ἰουλίου, καὶ ὄχι εἰς μίαν τῶν ἡμερομηνιῶν τῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα Μάρκελλος μνημονευομένων ἀγίων.

* * *

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γεδεών Μ. Ι., *Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια*, Ἐκδοτικὸς Ὄργανισμὸς «Ὁ Φοῖνιξ» χ.χ., λ. Μάρκελλος.

Γεραζούνη Χ., (ἐπιμ.), *Νέον Χιακόν Λειμωνάριον*, Τύποις «Ἐπτάλοφος», Αἰθῆναι 1968.

Εὐστρατιάδου Σ., *Ἀγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Αἰθῆναι 1969.

Liddel H. G.,-Scott R., *Μέγα Λεξικόν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης*, Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Ἰ. Σιδέρης», Αἰθῆναι χ.χ.

Νικολακόπουλος Π. Γ., , *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια*, Αἰθῆναι 1966, τ. 8ος, λ. Μάρκελλος.

Πλουτάρχου, *Βίοι Παράλληλοι*, «Μάρκελλος» 1.

Τζιράκης Ν. Ε., *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια*, Αἰθῆναι 1966, τ. 8ος, λ. Μαρκέλλα.

* * *

Ἐκατάλαβα πὼς ὁ ἄνθρωπος εὐτὸς ἦταν σταλμένος ἀπὲ τὴ μεγαλόχαρη τὴν ἀγία Μαρκέλλα, καὶ τὸ παιδί, ποῦ ἦταν τῷ ὄντι ἀγόρι, τὸ βάφτισα Μαρκέλλο».

Δημοσίευση ἐγκυκλίου
τοῦ Μητροπολίτου Χίου Δανιήλ,
τῆς 13^{ης} Ἰουλίου 1827,
ἀπὸ τὸν Κων. Κανελλάκη

Τῆς Ἀθηνᾶς Κ. Ζαχαροῦ-Λουτράρη, Δρ. Ἱστορίας

Ὁ Κων. Κανελλάκης (1840-1916), ἡ πολύπλευρη αὐτῇ χιακῇ προσωπικότητά μὲ σημαντικό ἔργο σὲ πολλοὺς τομεῖς, μέρος μόνο τοῦ ὁποίου εἶναι γνωστό, ὑπῆρξε συλλέκτης καὶ δεινὸς μελετητὴς χειρογράφων. Ἐναν μεγάλο ἀριθμὸ πολυτίμων παλαιῶν κωδίκων καὶ ἄλλων ἐγγράφων δώρισε στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Χίου καὶ στὴ Βιβλιοθήκη «Κοραΐς», ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦ νὰ μείνωσι κατατεθειμένα εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Μ.Σ. Συμβουλίου, ἵνα μὴ ἀπολεσθῶσιν (Ἀποδεικτικὸ παράδοσης στὴ Μητρόπολη)¹ καὶ ἵνα χρησιμεύσουσιν ὡς ὕλη συμβάλλουσα εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς πατρίδος (Ἀποδεικτικὸ παράδοσης στὴ Βιβλιοθήκη)².

Στὸ πρῶτο φύλλο κάθε χειρογράφου, ἀλλὰ καὶ σὲ ὅποιο ἄλλο σημεῖο ὑπῆρχε κενὸς χώρος, ὁ Κανελλάκης ἀνέγραφε τὴ χρονολογία παράδοσης, τὸν δικό του ἀριθμὸ ταξινόμησης τῶν χειρογράφων, τὸν ἀριθμὸ τῶν σελίδων, τὸ ρῆμα «ἐδωρήθη» καὶ ἄλλου «ἐθεωρήθη» ἢ «ἐμελετήθη» καὶ σὲ μερικὰ ἀπὸ ποῖον τὸ ἀγόρασε, καὶ ὑπέγραφε τὴ δωρεά.

Στὸν Κατάλογο τῶν 40 δωρουμένων παλαιῶν κωδίκων καὶ ἄλλων ἐγγράφων εἰς τὴν Βιβλιοθήκην Χίου τὴν φέρουσιν τὸ ὄνομα «Βιβλιοθήκη Κοραΐ», στίς 19 Ὀκτωβρίου 1915, ὁ ἀριθμὸς 28 καταλογογραφεῖται ὡς: «28. Ἐγγραφον τοῦ Μητροπολίτου Χίου Δανιήλ πρὸς τὴν Χώραν Βολισσὸν καὶ τῶν περὶ ἑωρίων αἰτουμένων χρηματικὴν συνδρομὴν ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τῆς Μητροπόλεως. Ἰουλίου 13 1827»³.

¹ Χειρόγραφα Βιβλιοθήκης «Κοραΐς» Φ. 2131, Υπ. 56,α.

² Χειρόγραφα Βιβλιοθήκης «Κοραΐς» Φ. 2131, Υπ. 53,α.

³ Στ. Καββάδας, *Ἡ ἐν Χίῳ Βιβλιοθήκη Κοραΐ (ἱστορία, κατάλογος χειρογράφων)*, Ἐν Αθήναις 1933 σελ. 108, αρ. 122 «Ἐγγραφον τοῦ Μητροπολίτου

Ο Κανελλάκης έκρινε όμως ότι το χειρόγραφο ήταν σημαντικό και ενδιαφέρον για να το κάνει γνωστό, όπως φαίνεται από ένα αντίγραφο μίας επιστολής του της 20^{ης} Οκτωβρίου 1915 ⁴, προς τον αξιότιμο Διευθυντήν της εφημερίδος *Νέα Χίος* (ήταν τότε ο Μιχαήλ Μέλης) με την παράκληση να δημοσιεύσει ένα μικρό σημαντικό χειρόγραφο: την έγκυκλιο του Μητροπολίτη Χίου Δανιήλ, της 13^{ης} Ιουλίου 1827, στην οποία εκθέτει την οίκτρά οικονομική κατάσταση της Μητροπόλεως, μετά τις σφαγές του 1822, και ζητά από τους γέροντες, τους επιτρόπους των εκκλησιών και όλους τους παροίκους «της χώρας Βολισσού» και των γύρω χωριών να συνδράμουν οικονομικά.

Το αντίγραφο της επιστολής του Κανελλάκη (σε ένα στενόμακρο χαρτί 30 X 10,5 εκατ.), περιέχει τον πρόλογο προς τον διευθυντή της εφημερίδας, την μεταγραφή του κειμένου της έγκυκλιου, δύο επεξηγηματικές παραπομπές και σημαντικές πληροφορίες του Κανελλάκη για τη Μητρόπολη Χίου μετά τις Σφαγές.

Έχει ως εξής:

Παρακαλείται ο αξιότιμος Διευθυντής της εφημερίδος «*Νέας Χίος*» να δημοσιεύση το παρόν αντίγραφον περιέχον(;) την λυπηράν οικονομικήν κατάστασιν της ένταῦθα Τερᾶς Μητροπόλεως μετά την απάνθρωπον σφαγήν του 1822.

+ Τερεῖς καὶ γέροντες καὶ ἐπίτροποι τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ὅλοι οἱ πάροικοι τῆς χώρας Βολισσοῦ καὶ σὺν ὅλοις τοῖς Γιαμακίοις (1) αὐτῆς, Τέκνα ἐν Χριστῷ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος· χάρις εἴη ἡμῖν ἀπασιν παρὰ Θεοῦ διὰ εἰρήνην καὶ ἔλεος, παρ' ἡμῶν διὰ εὐχή, εὐλογία καὶ συγχώρεσις. Γνωστὸν ἔξω ὑμῖν τοῖς πᾶσι. Ἴδού σᾶς παραγγέλομεν ἐκκλησιαστικῶς καὶ σᾶς εὐχόμεθα πατρικῶς. Ἡξεύροντες καλῶς τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν δυστυχίαν τῆς Μητροπόλεως, ἡ ὁποία ὑπόκειται εἰς μεγάλα χρέη, σᾶς δηλοποιοῦμεν νῦν ὅτι συναινέσει τοῦ ἐνδοξοτάτου πασσᾶ ἐφέντη μας καὶ τῶν Δημογερόντων τῆς πολιτείας μας ὅτι νὰ δοθῇ πάλιν ἐφέτος αὐτὸ τὸ ἐξηντάρι (2) διὰ βοήθειαν καὶ ἀναψυχὴν τῶν ὑπερβολικῶν χρεῶν τῶν ὁποίων ὑπέπεσεν ἡ καθ' ἡμᾶς Μητρόπολις. Διὰ τοῦτο σᾶς προτρέπομεν καὶ εὐχόμεθα πᾶσιν ὑμῖν πατρικῶς. Τέκνα ἀγαπητὰ τοῖς ἡμῶν ταπεινότητος· ὁ κάθεὶς νὰ δώσῃ αὐτὸ μὲ μεγάλην

Χίου Δανιήλ πρὸς τὴν Χώραν Βολισσοῦ, ἔτος 1827». Ἐπὶ τοῦ χειρογράφου μὲ τὸν γραφικὸν χαρακτῆρα τοῦ Κανελλάκη: Ἀριθμ. 29. εἰκοσι ἑνέα / Κ.Ν. Κανελλάκης / 1915.

⁴ Χειρόγραφα Βιβλιοθήκης «Κοραΐς» Φ. 2131, Υπ. 61,ιβ.

προθυμίαν καὶ εὐχαρίστησιν· καὶ οὕτως ἔχετε τοὺς μισθοὺς ἑκατονταπλασίονας παρὰ τοῦ μισθοδότου Θεοῦ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι· οὕτω ποιήσετε καθὼς γράφομεν, ἵνα ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος, σὺν τῇ παρ' ἡμῶν εὐχῇ καὶ εὐλογία καὶ συγχώρησις εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν.

Ὁ Χίου Δανιὴλ καὶ ἐν Χριστῷ ὑμῶν εὐχέτης α.ω.κ.ζ. Ἰουλίου 13 (1827.)

Σημειώσεις: Ὁ ἀναφερόμενος Δανιὴλ ἔνεκεν ἐλλείψεως Μητροπολιτικοῦ ἐν τῇ πόλει οἴκου καὶ ἔνεκεν τῶν δεινῶν τότε ἀνωμαλιῶν ἠναγκάσθη νὰ συνοικίξει (·) τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Θεοδοσίου κειμένου περὶ τὴν θέσιν Σπηλάδια, ἐνθα ὑπῆρχεν καὶ κατάλληλον οἶκημα.

Επεξηγηματικές παραπομπές:

1. Γιαμακίες: τὰ περί τὴν Βολισσὸν χωρία

2. ἐξήντ'αρι = ἐξήντα παράδες

Ὁ Μητροπολίτης Δανιήλ (1801-1862), κατὰ κόσμον Δημήτριος Κοντούδης, γεννήθηκε στὸ Βασιλεώνικο τῆς Χίου. Σὲ μικρὴ ἡλικία παρεδόθη ἀπὸ τοὺς γονεῖς του στὴ Νέα Μονὴ τῆς Χίου, ὅπου τὸ 1817 χειροτονήθηκε διάκονος. Ἐξελέγη τὸν Οκτώβριο του 1825 Μητροπολίτης Χίου, τρία χρόνια μετὰ τὴ φοβερὴ καταστροφὴ καὶ τὸν ἀπαγχονισμό τοῦ Μητροπολίτη Πλάτωνα καὶ ἀνέλαβε καὶ τὴν ἐποπτεία τῆς ἐν Χίῳ ἐξαρχίας Πυργίου καὶ Βολισσοῦ. «Φύσει ὀρμητικὸς καὶ εὐεπίφορος» μετεῖχε ἐνεργά, πολεμώντας καὶ μὲ ὄπλο στὴν τάφρο τοῦ Φρουρίου, στὴν ἐπανάσταση τοῦ 1827-28 γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ νησιοῦ. Μετὰ τὴν ἀποτυχία κατέφυγε στὴ Μονὴ τῆς Παναγίας στὰ Ψαρά καὶ ἀκολούθως στὴ Σύρο, συνεχίζοντας τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς πατρίδας του. Τὸ 1833 ἐξελέγη ἐπίσκοπος Καρυστίας καὶ τὸ 1843 Σύρου, ὅπου ἀνέπτυξε πλούσια δράση σὲ πολλοὺς τομεῖς καὶ διακρίθηκε γιὰ τὴν ἀγαθοεργία καὶ τὴν φιλανθρωπία του⁵.

Τὸ χειρόγραφο αὐτοῦ τοῦ ἀξίου Ἱεράρχη, μὲ τὰ γράμματα καὶ τὴν ὑπογραφή του, ἀπὸ τὰ ἐλάχιστα δικά του ποὺ σώθηκαν ὡς Μητροπολίτη Χίου, πέρα ἀπὸ τίς πληροφορίες ποὺ παρέχει γιὰ τίς συνδρομὲς τῶν πιστῶν ποὺ πρὶν ἀνῆκαν στὴν ἐξαρχία Πυργίου καὶ Βολισσοῦ, δείχνει τὴν ἀγωνιώδη προσπάθεια νὰ βρεῖ πόρους γιὰ νὰ ἀντεπεξέλθει στίς δυσκολίες, στὰ ἀμέσως μετὰ τίς φοβερὲς σφαγὲς χρόνια. Τὰ παρακλητικὰ του λόγια γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς κατάστασης ποὺ ἐπικρατοῦσε συντελοῦν στὴ συνειδητοποίηση τῆς συμφορᾶς τῶν συμφορῶν, ἀφοῦ τρία ὁλόκληρα χρόνια δὲν ὑπῆρχε Μητρόπολη στὸν ἐρειμωμένο τόπο καὶ πέντε μετὰ ἡ οἰκονομικὴ τῆς θέσης ἦταν δεινὴ. Ὅπως γράφει ὁ Γρ. Φωτεινὸς ὁ Δανιήλ ἦλθε ἐπὶ τῶν καπνιζότων ἐρειπίων ποιμὴν ποιμνίου γυμνητεύοντος καὶ λιμώττοντος.

Ὅμως καὶ οἱ σημειώσεις τοῦ Κανελλάκη εἶναι πολύτιμες, ἀφοῦ δίνει τὴ σημαντικὴ πληροφορία γιὰ τὴ λειτουργία τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Θεοδοσίου καὶ τοῦ οἰκήματος ποὺ εἶχε διασωθεῖ στὰ Σπηλάδια Χίου ὡς Μητροπολιτικοῦ οἴκου, καὶ προφορικὴ παράδοση τῶν κατοίκων στὰ Σπηλάδια ἐπιβεβαιώνει τίς σημειώσεις του. Σύμφωνα μὲ τὸν Ι.

⁵ Ι. Μ. Ἀνδρεάδης, *Ἱστορία τῆς ἐν Χίῳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*, τ. Β, Αθήνα 1996, 187-197.

Ανδρεάδη ὁ Δανιήλ ἐξέλεξε ὡς Μητροπολιτικὸ ναὸ τὸν τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου⁶. Ἄν καί, ὅπως ἀποδεικνύει τὸ ἔργο του, ὁ Κανελλάκης εἶναι ἀξιόπιστη πηγή, μελλοντικὴ ἐρευνα θὰ φωτίσει περισσότερο τὰ θέματα τῆς Μητροπόλεως Χίου (Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ καὶ Μητροπολιτικοῦ Μεγάρου) στὰ δραματικὰ μετὰ τὴν καταστροφὴ χρόνια.

Σήμερα, 190 χρόνια μετὰ τὴν ἐκλογὴ τοῦ Δανιήλ ὡς Μητροπολίτη Χίου καὶ 100 χρόνια ἀπὸ τὴν πρόθεση τοῦ Κανελλάκη νὰ κάνει γνωστὴ τὴν ἐγκύκλιο, ἐρχεται στὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, εὐλαβικὴ προσφορὰ στὴ μνήμη τους.

⁶ Ι. Μ. Ανδρεάδης, ὁπ. π., 188.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΣΤΗΝ ΗΡΩΪΚΗ ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΨΑΡΩΝ
(ΙΟΥΝΙΟΣ 1824) *

Τού κ. Κωνσταντίνου Χολέβα
Πολιτικού Επιστήμονος

Σεβασμιώτατε,
Ένδοξοι εκπρόσωποι τών Ένόπλων Δυνάμεων,
Κύριε Δήμαρχε τής ήρωικής νήσου τών Ψαρών,
Αξιότιμοι εκπρόσωποι του Κοινοβουλίου καί τών τοπικών Αρχών,
Γενναίοι Ψαριανοί, απόγονοι τών ήρωικών μαχητών τής Έλληνικής
Έπαναστάσεως.

Εύλογία, τιμή καί χαρά αισθανόμαστε όλοι έμείς πού βρισκό-
μαστε στών Ψαρών τήν όλόμαυρη Ράχη. Προσωπικά εύχαριστώ τόν
Σεβασμιώτατο καί τόν κ. Δήμαρχο γιά τήν τιμητική πρόσκληση πού
μου άπηύθυναν.

Έρχόμαστε έδώ ώς ταπεινοί προσκυνητές καί ύποκλινόμαστε
μπροστά στην Πίστη, στην παλληκαριά, στην αὐτοθυσία, στη ναυτο-
σύνη, στην έθνική προσφορά τών Ψαρών καί τών Ψαριανών σέ όλη
τή διάρκεια τής Νεώτερης Έλληνικής Ιστορίας.

Μάθαμε γιά τό νησί σας από τα παιδικά μου άναγνώσματα
καί εύγνωμονούμε τούς γονείς μας καί τούς δασκάλους μας πού μάς
προέτρεψαν νά διαβάσουμε βιβλία μέ Ιστορικό περιεχόμενο. Μάθα-
με επίσης γιά τό νησί σας από τα σχολικά μας έγχειρίδια, τά όποια
στά παλαιότερα χρόνια δίδασκαν πραγματική Ιστορία καί προέβαλ-
λαν τά πρότυπα τών Αγίων, τών Ηρώων, τών Έθνικών Αγωνιστών,
σέ αντίθεση μέ όρισμένα σύγχρονα σχολικά βιβλία. Έπιτρέψτε μου
νά προσθέσω ότι έμαθα άκόμη περισσότερα γιά τά Ψαρά καί τούς
Ψαριανούς από τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη σας, ό όποιος είναι
καί ό πνευματικός μου.

* Όμιλία έκφωνηθείσα κατά τήν επέτειον του έορτασμού τής καταστροφής τών Ψαρών
(Ιούνιος 1824), τήν 22^{ην} Ιουνίου 2014.

Θά ἤμασταν εὐτυχεῖς ἂν ὁ σημερινός ἐορτασμός εἶχε Πανελληνία ἐμβέλεια. Θά ἦταν ὄφελος γὰ τό ἔθνος μας, τήν Παιδεία μας, τή Νεολαία μας, ἂν ἡ συμμετοχή τῶν Ψαρῶν στούς ἐθνικούς ἀγῶνες γινόταν πιό γνωστή καί διδασκόταν σωστά στά σημερινά ἑλληνόπουλα. Θά ἀποκτοῦσαν νόημα καί περιεχόμενο οἱ σχολικές πενθήμερες -καί ὄχι πενταήμερες- ἐκδρομές τῶν Λυκείων μας ἂν βρισκόταν τρόπος νά ἐπιδοτηθοῦν ἀπό τό Κράτος ὀρισμένες ἐπισκέψεις μαθητῶν ἀπό ὅλη τήν Ἑλλάδα ἐδῶ στά Ψαρά.

Ὑποκλινόμαστε σήμερα ἐνώπιον τῆς εὐλαβείας, τῆς εὐσεβείας καί τῆς ἀγνῆς Ὁρθόδοξης Πίστης τῶν Ψαριανῶν καπεταναίων, ναυτῶν καί πυρπολητῶν. Ὁ Κανάρης πάντα πρίν ἀπό κάθε δύσκολη ἀποστολή προσευχόταν καί ζητοῦσε τή βοήθεια τῆς Παναγίας καί τοῦ Ἀγίου Νικολάου. Ἡ σημαία τῶν ἐπαναστατημένων Ψαριανῶν εἶχε στό κέντρο της τόν Σταυρό πού πατεῖ καί ταπεινώνει τήν Ἡμισέληνο, δηλαδή παρουσίαζε καί εὐχόταν τή νίκη τῶν Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων ἐπὶ τῶν Μουσουλμάνων Ὀθωμανῶν. Ἐλπίζω σήμερα νά μὴν μᾶς ὑποδείξουν κάποιοι νά ὑποστείλουμε ἢ νά κρύψουμε τήν σημαία αὐτή στό ὄνομα μιᾶς κίβδηλης καί οὐσιαστικά ἀνύπαρκτης ἑλληνοτουρκικῆς «φιλίας».

Τιμοῦμε τόν πατριωτισμό, τήν αὐτοθυσία καί τή μαχητικότητα τῶν Ψαριανῶν σέ ξηρά καί σέ θάλασσα. Τά μπουρλότα, τά πυρπολικά τῶν Ψαρῶν, συνέχιζαν τήν παράδοση τοῦ Ὑγροῦ Πυρός τῶν Βυζαντινῶν προγόνων μας καί σκορποῦσαν τόν τρόμο στόν κατακτητή πρίν καί κατὰ τή διάρκεια τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Οἱ μάχες πού ἔλαβαν χώραν κατὰ τήν καταστροφή τῶν Ψαρῶν τόν Ιούνιο τοῦ 1824 ἀπό τόν τουρκικό στόλο ἀποδεικνύουν ὅτι σ'αὐτόν ἐδῶ τόν θαλασσοφίλητο βράχο ἡ Ἑλληνική Ψυχή καί τό Ἀμύνεσθαι περὶ Πατρὸς εἶναι βαθειά ριζωμένα. Ἐβγαλαν καρπούς καί συνεχίζουν νά καρποφοροῦν. Ὁ πυρσός τοῦ Ἀντώνη Βρατσάνου πού ἀνατίναξε τό Παλιόκαστρο φωτίζει καί σήμερα καί διαλύει τά σκοτάδια, τά ὅποια ἐπιχειροῦν νά μᾶς ἐπιβάλουν ἄλλοεθνεῖς ἐπίβουλοι καί ὀρισμένοι ἐντὸς Ἑλλάδος ἀνιστόρητοι.

Συγκινούμαστε ἀπὸ τήν ἐνότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἡ ὁποία διατρανώθηκε μέ τή συμμετοχή Μακεδόνων καί Θεσσαλῶν στήν ἀμυνα τῶν Ψαρῶν κατὰ τῶν Τούρκων εἰσβολέων ἐκεῖνο τό μαῦρο καλο-

καίρι τοῦ 1824. Ὡς Μακεδῶν, γέννημα – θρέμμα, αἰσθάνομαι ὑπερήφανος γι' αὐτή τή σελίδα τῆς ἱστορίας τῶν Βορείων Ἑλλήνων. Σημειῶνω δέ ὅτι στήν εὐρύτερη ἐνότητα τῶν Πανελλήνων συνέβαλε δημιουργικά ὁ Κωνσταντῆς Κανάρης, ὅταν βρέθηκε κρυφά τό 1821 στή Λάπηθο τῆς Κύπρου μας γιά νά ξεσηκώσει τόν κλῆρο καί τόν λαό τῆς Ἑλληνικῆς Μεγαλονήσου στήν πανεθνική προσπάθεια γιά Ἀπελευθέρωση. Εὐχομαι νά λαμβάνουμε αὐτά τά μηνύματα καί σήμερα καί νά ἀγωνιζόμαστε ὡς ἐνιαῖος Ἑλληνισμός, Ἐνδημος, Ἀπόδημος, Κυπριακός καί Βορειοηπειρωτικός, γιά τή διαφύλαξη τῆς Ἐθνικῆς Ἀνεξαρτησίας καί τήν Οἰκουμενική διάδοση τοῦ Ἑλληνορθοδόξου Πολιτισμοῦ μας.

Τιμοῦμε τήν εὐρύτερη συμμετοχή τῶν Ψαριανῶν στό νεώτερο ἑλληνικό γίγνεσθαι. Μέ τόν Κανάρη πού ἔγινε στά γεράματά του Πρωθυπουργός, τόν Πιπίνο, τόν Κωνσταντῖνο Νικόδημο, Ναύαρχο καί συγγραφέα, τόν Νικόλαο Ἀποστόλη, τόν Μεγάλο Εὐεργέτη Ἰωάννη Βαρβάκη καί τόσους ἄλλους. Στή Μονεμβασία, στήν Ἑρμούπολη, στήν Ἐρέτρια καί στήν Αἴγινα, ὅπου κι ἂν βρέθηκαν διωγμένοι μετά τήν καταστροφή οἱ Ψαριανοί, ἐργάσθηκαν ἀόκνως γιά τήν ἀνοικοδόμηση τοῦ νέου ἑλληνικοῦ κράτους. Ὃταν ὁ πρῶτος Κυβερνήτης μας, ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας, ἔφθασε στήν Αἴγινα τό 1828, βρέθηκε μεγάλη συμπαράσταση ἀπό τοὺς ἐκεῖ ἐγκατεστημένους προγόνους σας.

Δέν μπορούμε καί δέν πρέπει νά λησμονήσουμε τήν ἀγριότητα, τή σφαγή, τή βαρβαρότητα. Αὐτά τά στοιχεῖα πού συγκίνησαν ὁλόκληρη τήν Ἀνθρωπότητα καί ὀδήγησαν τόν Διονύσιο Σολωμό καί τόν Νικόλαο Γύζη νά ἀποτυπώσουν, ποιητικά ὁ πρῶτος καί ζωγραφικά ὁ δεύτερος, τήν ὁδύνη. Αὐτά ἀκριβῶς τά στοιχεῖα τά ὁποῖα εἶναι δυστυχῶς ἐμφυτα στόν ἐθνικισμό τοῦ γειτονικοῦ μας λαοῦ, ὅπως φάνηκε καί ἀπό τά ἐγκλήματα τοῦ 1919-1922 στή Μικρά Ἀσία καί στόν Πόντο καί τοῦ 1974 στή Κύπρο. Ἄλλοι λαοί ἔχουν ζητήσει συγγνώμην γιά ἐγκλήματα πολέμου καί Ὀλοκαυτώματα, οἱ Τούρκοι ὁμως ὄχι.

Ὁφείλουμε, μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, νά ἐκφράσουμε τόν θαυμασμό μας στό δημοκρατικό σύστημα τῆς Βουλῆς τῶν Ψαριανῶν, τό ὁποῖο ἐντάσσεται σέ ἕνα εὐρύτερο δίκτυο Ὁρθοδόξων Ἑλληνικῶν Κοι-

νοτήτων επί Τουρκοκρατίας. Οί Κοινότητες αποτέλεσαν προέκταση της Ένορίας, εξέλεγαν μέ ψηφοφορία τούς προεστώτες καί συνετέλεσαν σημαντικά στην έλληνορθόδοξη παιδεία, στην οικονομική ανάπτυξη καί στην κοινωνική αλληλεγγύη μεταξύ τών υποδοούλων. Δέν γνωρίζω αν περιλαμβάνεται στα σύγχρονα σχολικά βιβλία, αλλά θυμούμαι από την παιδική μου ήλικία τό ποιήμα του Αλεξάνδρου Πάλλη για τόν Κανάρη, πού άρχιζε ώς έξης: «Όλη ή Βουλή τών Προεστών στόν μώλο συναγμένη...».

Ως κατακλείδα αυτής της σύντομης προσλαλιάς θεωρώ υποχρέωσή μου νά προσθέσω την απόδοση εύγνωμοσύνης έκ μέρους όλου του Έθνους προς τή ναυτοσύνη, τή ναυτική άρετή τών Έλλήνων, την όποία εκπροσωπούν έπαξίως τά Ψαρά. Μαζί με την Ύδρα καί τίς Σπέτσες έδωσαν έναν έτοιμοπόλεμο στόλο στην άγωνιζόμενη Ελλάδα. Τό «μέγα τό της θαλάσσης κράτος», κατά τή φράση του Θουκυδίδου, χάρισε επιτυχίες στό Έθνος καί σέ καιρό πολέμου καί σέ καιρό ειρήνης. Άς εύχηθούμε ό Άγιος Νικόλαος νά προστατεύει τό Πολεμικό καί τό Έμπορικό Ναυτικό μας καθώς καί τό Λιμενικό Σώμα- Έλληνική Άκτοφυλακή, μέ τή δύσκολη άποστολή του. Ό Διονύσιος Σολωμός στόν Ύμνον εις την Έλευθερίαν τονίζει ότι «όμως όχι, δέν είναι ξένο καί τό πέλαγο για σέ», ενώ ό Ανδρέας Κάλβος μνημονεύει τιμητικά Ύδραν, Σπετζίνη καί Ψαρά. Η ναυτική τέχνη είναι τό παρελθόν, τό παρόν καί τό μέλλον μας.

Σεβασμιώτατε, Κύριε Δήμαρχε, Κυρίες καί Κύριοι,

Ατενίζοντας μέ δέος τή Μαύρη Ράχη τών Ψαρών άς ύποσχεθούμε όλοι ότι δέν θα λησμονήσουμε ποτέ αυτή την ήρωική θυσία τών Ψαριανών καί τών Θεσσαλομακεδόνων συμπολεμιστών τους. Ότι θα τιμούμε, όσο ό Θεός μας δίνει υγεία, τούς Έθνικούς Αγώνες τών Πανελλήνων. Ότι θα μεταδίδουμε στα παιδιά μας την όρθή ιστορική γνώση, χωρίς ψαλιδίσματα καί σκοπιμότητες, αλλά καί χωρίς έκδικητικότητα πού δέν αρμόζει σέ Όρθοδόξους Χριστιανούς. Καί ότι θα προσπαθήσουμε όλοι μας, Ψαριανοί καί φίλοι τών Ψαρών, νά βοηθήσουμε αυτό τό ένδοξο νησί νά έχει μία πορεία δημιουργικής καί ειρηνικής αναπτύξεως σέ όλους τούς τομείς.

Αιώνία ή μνήμη τών πεσόντων Ψαριανών καί άλλων Έλλήνων κατά την ήρωική μάχη του Ιουνίου 1824!

Άγνοια καί ιδεοληψία

Τού κ. Στέριου Φασουλάκη
Καθηγητή Πανεπιστημίου.

Πληροφορήθηκα τελευταία ότι τόν προηγούμενο μήνα νεόκοπος λόγιος «ανακρινόμενος» από δημοσιογράφο είπε, μεταξύ άλλων αμφιλεγομένων, ότι δέν καταλαβαίνει τί θά πεί Υπουργείο Παιδείας καί Θρησκευμάτων. «Τί θά πεί θρησκευμάτων, οὔτε στό Ιράν δέν ὑπάρχει τέτοιο πράγμα». Ἄν πράγματι λέχθηκε αὕτη ἡ ἀπορία, δημιουργοῦνται δύο προβλήματα.

Πρῶτον, γιατί ὁ ἐν λόγῳ ανακρινόμενος κατέκρινε τό ὄνομα ἑνός ὑπουργείου, τή στιγμή κατά τήν ὁποία δέχθηκε τόν διορισμό του σέ ὑπεύθυνη θέση ἀπό ὑπουργεῖο πού στό ὄνομά του περιλάμβανε τήν ἀρμοδιότητα «θρησκευμάτων». Ἄν ὑπῆρχε ιδεολογική ἀντίρρηση, ἔπρεπε νά μήν ἐπιδιώξει καί δεχτεῖ τή θέση καί ὄχι νά τοποθετεῖ τήν πατρίδα του σέ ὑποδεέστερη τοῦ θεοκρατικοῦ Ιράν βαθμίδα, ἐκτός ἂν δέν καταλαβαίνει τί θά πεί θρησκευμάτων καί τή συνδέει ἐννοιολογικά μέ τήν ιδεοληψία τῆς θεοκρατίας!

Δεύτερον, θά ἔπρεπε νά γνωρίζει ὁ ἐν λόγῳ ὅτι τό ὑπουργεῖο Παιδείας - ὅπως καί ἄλλα ὑπουργεῖα τῆς ρευστῆς ἐλληνικῆς πραγματικότητας - ἄλλαξαν ὀνομασία, ἰδίως τά τελευταία χρόνια, μέ δυσάρεστες συνέπειες τήν ἐνδειξη πολιτικῆς ἀπειρίας καί τήν οἰκονομική σπατάλη (βλ. καί τήν ἐπιφυλλίδα μου στήν «Δημοκρατική» τῆς 10ης Ἰουλίου 2006). Λοιπόν, θά ἀναφέρω μερικά ὀνόματα - τά κυριότερα - τοῦ ὑπουργείου παιδείας γιά νά δείξω ὅτι οἱ ὅροι θρησκευματα καί ἐκκλησιαστικά ἦσαν ἀπό τό 1821 ἕως σήμερα.

Στήν περίοδο τῆς Ἐπαναστάσεως ἡ φροντίδα γιά τόν τομέα τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀνατέθηκε στήν ὀκταμελῆ κυβέρνησι με ἀρμόδιο Υπουργεῖο Θρησκείας καί Δικαίου. Ὁ Κοραῆς μάλιστα πρότεινε τότε στούς ἐπαναστάτες πού ἐπιδίωξαν νά συγκροτήσουν κράτος νά ὑπάρχει «Λειτουργός Δημοσίου παιδείας». Τέλος πάντων, στά χρόνια ἐκεῖνα εἶναι δικαιολογημένη ἡ ἐκ τῶν ἐνόντων λύσις.

Ἀργότερα, ὅταν πιά τό κράτος εἶχε συγκροτηθεῖ, τό ἀρμόδιο ὑπουργεῖο ὀνομάσθηκε Υπουργεῖο Ἐκκλησιαστικῶν καί Δημοσί-

ας Έκπαιδευσεως. Μέ τά χρόνια πού ἀκολούθησαν κρίθηκε καταλληλότερο νά ἀλλάξει ὄνομα καί νά γίνει Ὑπουργεῖο Ἐθνικῆς Παιδείας καί Θρησκευμάτων. Αὐτές οἱ δύο ὀνομασίες κράτησαν ἀρκετά χρόνια ἡ κάθε μία καί κατὰ κάποιο τρόπο παγιώθηκαν χωρίς βραχύβιες ἐπεμβάσεις. Ὡς ἐδῶ πρέπει νά πῶ ὅτι ἡ ἀποβολή τῆς λ. «Ἐθνική» εἶναι ἀκατανόητη, ὄχι μόνο διότι ἔχομε Ὑπουργεῖο Ἐθνικῆς Ἀμύνης (ὅπως καί Ἐθνική Βιβλιοθήκη, Ἐθνική Λυρική Σκηνή καί πολλά ἄλλα), ἀλλά καί διότι τό «ἔθνική» σημαίνει ὅλου τοῦ ἔθνους (ισότητα) καί ὄχι ἐθνικιστική (ἀνισότητα), ὅπως προφανῶς νόμισαν οἱ ἀποβάλλοντες ἰδεολήπτες.

Στά πρόσφατα χρόνια τό Ὑπουργεῖο μετονομάσθηκε μέ τή γλωσσικά ἀντιφατική ὀνομασία Ὑπουργεῖο Παιδείας, διά βίου μάθησης καί Θρησκευμάτων καί πρό ὀλίγων μηνῶν ἄλλαξε πάλι ὄνομα καί ἔγινε Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ, Παιδείας καί Θρησκευμάτων.

Δέν χρειάζονται σχόλια.

Τό ἐρώτημα πού ἀναγκαστικά τίθεται εἶναι: Ἐπιπολαιότητα, παχυλή ἀγνοία ἢ σκόπιμη διαστρέβλωση;

* * *

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΦΥΛΛΟ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟ ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

κ. ΜΑΡΚΟΥ

* * *

- Ἐκδότης: Η ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ.
- Ἀπευθύνεσθε: «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» - Γερά Μητρόπολις Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουςσῶν - Κων. Ἀμάντου 24, Τ.Κ. 82100 - ΧΙΟΣ. Ἱστοσελίδς: <http://www.imchiou.gr>
- Ἡ «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» διανέμεται δωρεάν.
- Δεκτές αὐτοπροαίρετες δωρεές ἀναγνωστῶν, ὑπέρ τοῦ κατηχητικοῦ καί φιλανθρωπικοῦ ἔργου.

«Στῶν Ψαρῶν τὴν ὁλόμανερη ράχη...»

Ἑλληνικὴ Σημαία 120 τ.μ. δωρηθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Χίου καὶ ἐπαρθεῖσα εἰς τὴν Πλατεῖαν Ναυτοσύνης Οἰνουσσῶν (13/8/2015).

Ματωμένοι βράχοι όπου η Άγια Μαρκέλλα έπληρώθη από τό τόξο του πατέρα της.

Τό άγίασμα είς τόν τόπον του μαρτυρίου της Άγίας Μαρκέλλης.